

Bene Viktória

A LAKOSSÁGTÁJÉKOZTATÁS AKTUÁLIS HELYZETE MAGYARORSZÁGON 2020

Absztrakt

Veszélyhelyzetben, a magatartási szabályok szigorításával a lakosság kiszolgáltatottsága hatványozódik, ezért a kialakult élethelyzetben a lakosságtájékoztatás különös figyelmet igényel. A tájékoztatásnak minden esetben szinkronban kell lenni a lakosság szocializációs különbségeivel, mert a kialakult társadalmi rétegek nem képesek egyforma intenzitással követni a változásokat. Az információ biztosítása többrétű és a különböző generációkat elérő tájékoztatással valósulhat meg. Figyelemmel arra, hogy veszély esetén az idő szerepe felértékelődik és az idős lakosság elérése nehezebb, meg kell vizsgálni a számukra legmegfelelőbb tájékoztatás lehetőségét a fiatal lakosság fejlődést támogató igénye mellett.

Kutatásom részeként 2020-ban lakossági kérdőíves közvélemény-kutatást készítettem, mely alapján megvizsgáltam a lakosság információs szokásait, a veszélyhelyzetre történő felkészültségét és a veszélyhelyzeti kommunikáció fejlesztéseinek igényét. Statisztikai adatokkal szemléltetem, hogy miként vélekedik a társadalom a lakosságtájékoztatás aktuális helyzetéről. A kutatási célom, hogy feltárjam mennyire van felkészülve a lakosság az olyan rendkívüli körülményre, mint amit a COVID-19 világjárvány generált, valamint felmérni, hogy a lakosság igényli-e a lakosságtájékoztatás fejlesztését modernizációs és tradicionális tekintetben egyaránt.

Kulcsszavak: kommunikáció; statisztika; veszélyhelyzet

Bevezetés

2020 tavaszán lakossági kérdőíves felmérést végeztem, mely során a lakosságtájékoztatás aktuális helyzetét vizsgáltam Magyarországra vonatkozóan. A felmérés a pandémia kezdetén készült, ahol a veszélyhelyzet a Kormány 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelete veszélyhelyzet kihirdetéséről A Kormány az Alaptörvény 53. cikk (1) bekezdésében meghatározott hatáskörében, a 2. és 3. § tekintetében az Alaptörvény 53. cikk (2) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörében, az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésében meghatározottak alapján került elrendelésre. A veszélyhelyzeti tájékoztatás során figyelemmel a társadalom széles rétegeire közérthetően kell biztosítani védelmi intézkedésekkel kapcsolatos tájékoztatást. (Mógor & Bonnyai, 2012.)

Kutatásom során elsősorban arra kerestem a választ, hogy a lakosság részéről van-e igény nyomtatott formátumú lakosságtájékoztató füzetre és mobiltelefonos applikációra, mely tartalmazza a magatartási szabályokat és a pontos tájékoztatást veszélyhelyzet esetén? Ennek tükrében, az elemzés során a válaszadó lakosság rámutatott a generációk között, valamint a társadalom rétegei között kialakult kommunikációs szakadékokra, amely az információs fejlődésre vezethető vissza. A válaszok beérkezése során bebizonyosodott,

hogy a tájékoztatás első 24 órája rendkívüli szerepet tölt be a lakosságtájékoztatás szinten tartásában. Folyamatos impulzusra van szükség az érdeklődés fenntartása érdekében. A veszélyhelyzeti tájékoztatására minden generáció igényt tart, ezért fontos, hogy a digitális információáramlás mellett a tradicionális nyomtatott alapú tájékoztatás is fennmaradjon.

Jelen tanulmányban az elvégzett lakossági kérdőíves felmérés statisztikai adatait mutatom be. A kérdőív 14 kérdést tartalmaz, melyből több kérdésre készítettem további táblázatot a fontosabb adatok közlése, értelmezése érdekében. (A kérdőív kérdéseit lásd az 1. sz. mellékletben)

A lakossági közvélemény-kutatás folyamata és módszertana

A kutatási probléma: A lakosságvédelem stratégiájának maradéktalan helytállását tekintve biztosítani kell a lakosság hiteles tájékoztatását és felkészítését a hazánkban alkalmazott lakosságtájékoztató, előrejelző és lakossági riasztó rendszerek, a közösségi média, az elektronikus hírközlés, a mobiltelefonos applikációk, valamint a nyomtatott sajtó alkalmazásának elérhetőségével. A veszélyhelyzet kezelése egységes fellépést igényel, mely a lakosságvédelem rendszerében a lakosság érdekeit képviseli.

Felmerül a kérdés, hogy szükséges-e fejleszteni a lakosságtájékoztatás rendszerét? Láthatóan, egyrészt nemcsak lehet, de kell is. A folyamatos fejlesztés elengedhetetlen, mert mindig lesznek olyan társadalmi rétegek, aki gyorsabban vagy lassabban haladnak a fejlődésben az átlagnál. Az információs társadalom gyorsfejlődése révén Fodor István megállapításai is arra utalnak, hogy a különböző társadalmak különböző időben fogják elérni az egyes ciklusokat. „Ezen belül még a módszerekben is lesznek eltérések attól függően, hogy az egyes társadalmak milyen tulajdonságokkal és célkitűzésekkel rendelkeznek. De az információs társadalom mindenütt közel azonos módon fog kibontakozni. Ez új életformát jelent.” (Fodor, 1997. p. 133.)

Fodor István egykori megállapításai is alátámasztják, hogy a fejlődésben miért lesznek továbbra is különbségek. Az információs fejlődés – ami ma már a mesterséges intelligenciánál tart – láthatóan a fiatal és az idős generációk, valamint a különböző szociális háttérrel rendelkezők között információs szakadékokat okozott.

A kialakult szélsőséges információs és szocializációs szokások miatt a lakosságtájékoztatás fejlesztését a legmodernebb eszközök mellett a tradicionális nyomtatott formátumban, valamint televízió és rádió útján továbbra is biztosítani kell. A nyomtatott formátumú lakosságtájékoztató füzet az idős generációk elérése mellett a napjainkban megnövekedett villamosenergia felhasználás és internet leterheltség miatt is szükséges. A leterheltség miatt egyre gyakoribbá válhatnak a hosszabb-rövidebb időre történő áramkimaradások és az internetes programok összeomlása. A nyomtatott tájékoztatás, a világhálón egyre jobban elterjedt, megnövekedett számú téves információk, a „fake news” (álhírek) és „deepfake” (szerkesztett videók, digitális manipuláció) hírek elkerülése érdekében is szükséges. A jelenlegi tájékoztatási rendszerben nagyfokú kockázatnak minősül, hogy az információ nem ér el mindenkit egyforma intenzitással.

A kutatás céljaként vizsgálom a lakosságtájékoztatás-médiaszolgáltatását, a lakosság veszélyhelyzeti tájékoztatását, annak fejlesztési irányát és szükségességét, valamint veszélyhelyzeti tájékoztatás időintervallumának jelentőségét.

A kutatásom során a kvantitatív kutatás módszerét alkalmaztam, mely lehetőséget biztosított a széles körben folytatott mennyiségi adatgyűjtés elvégzésére. Az adatgyűjtés alapján nagyszámú mintán keresztül kaptam választ a kutatási kérdéseimre. A kvantitatív kutatás módszere alkalmas volt arra, hogy igazoljam hipotézisemet, azaz szükség van a lakosságtájékoztatás többszintű fejlesztésére. A mintaválasztás leszűkítette a reprezentatív mintavételi sokaságot, mert a mintavétel a közösségi médiafelhasználókra koncentrált. A közösségi média felhasználókat a facebook felhasználókra szűkítettem, valamint kisebb arányban az elektronikus levelezőrendszert alkalmaztam. A kérdőív kizárólag elektronikusan került továbbításra, ezért az egyetlen feltétel az Internet hozzáférés, valamint annak alkalmazása volt. A facebook felületén egy alkalommal osztottam meg a kérdőívet, ezért elsősorban az ismeretségi köröm hírfolyamán jelent meg. A kérdőív az ismerőseim és az ismerősök ismerősei által szintén megosztásra került. A kérdőív ismerősök által jutott el számomra ismeretlen válaszadókhoz is az ország teljes területén. A közösségi média felhasználók tekintetében a kutatás reprezentatív volt, míg országos szinten minden generációt és lakost érintően nem valósult meg. A nagyméretű mintavétel miatt elengedhetetlen volt a statisztikai elemzések végrehajtása, melyek a kutatás eredményét összesítették a statisztikai megbízhatósági vizsgálatok követelményének figyelembevételével. A kvantitatív kutatásom eszközéül az online kérdőíves felmérést alkalmaztam. A felmérésben minden generáció részt vehetett. A mintavétel meghatározásával a célom, hogy felmérjem, melyik generáció nem elérhető veszélyhelyzet esetén elektronikus felkészítéssel és tájékoztatással.

Az online lakossági kérdőíves felméréssel elsődleges információt mutatok be a lakosság részéről a lakosságtájékoztatás rendszerének megítélését illetően.

A kérdőívet az alábbiak figyelembevételével készítettem:

- a kutatási probléma alátámasztására irányult, melyre a válaszok alátámasztásként funkcionálnak;
- a kérdései kiterjedtek a válaszadók nemére, generációs és települési hovatartozásukra, foglalkoztatottsági viszonyaikra, információhoz jutási szokásaikra, mind gyakoriság, mind preferált információ csatorna szempontjából.
- meghatároztam a célsokaságot, a generációkat, akik a kérdőív kitöltésével átadták számomra a szükséges információt, hogy az összesített eredményből következtéseket vonhassak le;
- a lakosság elérhetőségét az alábbi generációk szintjén vizsgáltam:
 - "Alpha" vagy "Új csendes" generáció (2010-);
 - „Z” generáció (1995-2009);
 - "Y" generáció (1980-1994);
 - "X" generáció (1965-1979);
 - "Baby boom" generáció (1946-1964);
 - "Veterán" (csendes) generáció (1925-1945); (Szabó K., 2016.)
- kitöltése anonim módon történt, személyes adatok nem kerültek rögzítésre;
- kizárólag online formátumban készült és a válaszok is ebben a formátumban érkeztek;

- az összeállításkor fontos szempont volt, hogy a társadalom bármely generációja könnyen ki tudja tölteni, érthető legyen számára, ne okozzon problémát és érezze, hogy ez a kérdőív érte van;
- tartalmazott tájékoztató, informatív jellegű kérdéseket is;
- a szükségszerű egyéni szokások mellett közérdekű információkat is közöltem, melyekre az adott válaszok alapján számos következtetést többek között a hipotéziseimre is választ kaptam;
- 14 kérdést tartalmazott, melyből az első 4 kérdés demográfiai jellegű volt;
- a zárt kérdések mellett félig nyitott kéréseket is alkalmaztam, amelyekben a válaszadó lehetőséget kapott saját válaszána rögzítésére;
- Likert-skálát is alkalmaztam, melyben az 1-5-ig terjedő páratlan válaszadás lehetőségét biztosítottam, ez nem volt szerencsés választás, mert a 3-as választ sokan választották, tehát a válaszadókat nem hoztam vele döntési kényszerbe, ezért a válaszadók nagy arányának kényelmesebb volt a 3-as lehetőséget választania;
- az adatelemzését nagyrészt a kereszttábla vizsgálat segítségével végeztem;
- a teljes kérdőívet egy oldalra helyeztem, hogy görgethető és ezzel látható legyen a válaszadó számára már az elején, hogy mennyi és milyen kérdésre lehet válaszolni – a válaszadó ezáltal nem veszíti el a türelmét amiatt, hogy nem tudja mennyi időt vesz el az idejéből.

Az online lakossági kérdőívet első lépésként a „facebook” közösségi média által összesen 1 alkalommal osztottam meg. Összesen 729 fő töltötte ki a kérdőívet és küldte vissza választát részemre. A kérdőív 3 teljes napig (azaz három 24 órás ciklusban) volt interneten elérhető. A válaszadás gyorsaságának alakulását a következők szerint csoportosítottam: az 1. táblázatban válaszadási gyorsaság időintervalluma szerint, a 2. táblázatban a válaszadási gyorsaság 24 órás periódusa szerint, a 3. táblázatban a válaszadási gyorsaság napi napok szerint, a 4. táblázatban a megoszlási viszonyszám szerint került összesítésre. A válaszok a következő bontásban érkeztek:

1. táblázat: Válaszadás gyorsaság időintervallum szerint (N=729)

VÁLASZADÁSI GYORSASÁG IDŐINTERVALLUM SZERINT			
1. nap	2. nap	3. nap	Összesen
2020.04.22. 11:17 – 2020.04.23. 11:14	2020.04.23. 11:26 – 2020.04.24. 11:23	2020.04.24. 12:05 – 2020.04.05. 11:39	2020.04.22. 11:17 – 2020.04.05. 11:39
594 fő	91 fő	44 fő	729 fő

Forrás: Saját forrás, 2020

2. táblázat: Válaszadási gyorsaság 24 órás periódus szerint (N=729)

VÁLASZADÁSI GYORSASÁG 24 ÓRÁS PERIDÓDUSONKÉNT			
2020.04.22.11:17 – 2020.04.23.11:16	2020.04.23.11:17 – 2020.04.24.11:16	2020.04.24.11:17 – 2020.04.25.11:39	
594	91	44	729
100%	-84,68%	-51,64%	lánc viszonyszám
100%	15,32%	7,24%	bázis viszonyszám

Forrás: Saját forrás, 2020

3. táblázat: Válaszadási gyorsaság naptári nap szerint (N=729)

VÁLASZADÁSI GYORSASÁG NAPTÁRI NAP SZERINT				
2020.04.22.	2020.04.23.	2020.04.24.	2020.04.25.	
496	163	53	17	729
100%	-67,14%	-68,16%	-67,90%	A reakciók változása (lánc viszonyszám)
100%	32,86%	10,58%	3,43%	A reakciók változása (bázis viszonyszám)

Forrás: Saját forrás, 2020

4. táblázat: Válaszadási gyorsaság megoszlási viszonyszám szerint (N=729)

MEGOSZLÁSI VISZONYSZÁM					
496	163	53	17	729= 100%	NAP SZERINT
68,04%	22,36%	7,27%	2,33%		
594	91	44	-	729= 100%	24 ÓRÁS PERIÓDUS
81,48%	12,48%	7,04%	-		

Forrás: Saját forrás, 2020

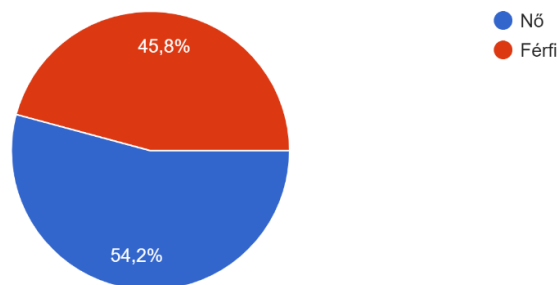
„Plótinosz háromféle idővel dolgozik, de mindháromat jelennek nevezi: a jelen idő aktualitásával, múltbéliségével és eljövendőségével számol. Tehát a jelen nem egy végleges abszolút jelen, hanem egy relatív tájékozódási pontunk ahhoz, hogy bármikor el tudjunk igazodni a világban.” (Faragó, 2018.) A kutatás során a jelent, azaz a kérdőíves megkérdezés kezdetét az első megosztással 2020.04.22. napjával határoztam meg. A közvéleménykutatásra az első válasz 2020. 04. 22. 11:17-kor, az utolsó válasz 2020. 04. 25. 11:39-kor érkezett vissza. A válaszadók számából látható, hogy a válaszok jelentős része az első naptári napon érkeztek. A 729 válaszból 2020. 04. 22-én 496-an válaszoltak, azaz az összes válaszadó 68,04%-a. A következő napokban 67-68%-kal csökkent a válaszadások száma, tehát csökkent a célközönség reakciója. Ha a reakcióidőt, vagyis a válaszadást 24 órás ciklusokban mérjük, az esetben az első 24 órában 594 (81,48%) válasz/reakció érkezett, a további napokon 50%-ot jóval meghaladó érdeklődést mutattak. Bármilyen célirányos kommunikáció során a kritikus 24 óra az, ami döntő fontosságú. Böhm Kornél szavai szerint: „A kipattant krízis során kitüntetett szerepe lesz az első 24 órának. Az egyre gyorsuló kommunikáció ezt a kritikus időszakot tovább rövidítheti, de a legelső reakciók pontossága, helyessége, az akciók szakszerűsége a teljes krízis irányát és utólagos megítélését is befolyásolja. Ha az első 24 órás kritikus időszak lerövidül, még nagyobb jelentősége lesz

a profi kríziskezelésnek.” (Bóhm, 2018.) Bóhm Kornél szavai rámutatnak az információlassulásra, ez legradikálisabban az első napot követően, de már az első napon belül is látható volt. A lakosságtájékoztatásnak ezzel a jelenséggel számolnia kell, ahogy ezt felmérés során magam is tapasztaltam – függetlenül attól, hogy a kérdések, információk mennyire közérdekűek. A veszélyhelyzeti tájékoztatás során a reakcióidőt mindig figyelembe kell venni. A reakcióidőre hatást gyakorol az információ impulzusa. A lakosság figyelme akkor tartható fenn, ha az egymást követő napokon mindig új impulzusok érik. Mindez hosszútávon abban az esetben elégséges, amennyiben a lakosság részére hiteles, pontos, gyors, rövid és tömör információ kerül közvetítésre és érzi annak súlyát, illetve miértjét. A tömegkommunikációban erre mindig figyelni kell, azaz folyamatos impulzusra van szükség. A tájékoztatás során minden nap az „első nap” legyen, egyszerű és pontos üzenettel figyelembevételével a lakosság tájékozódásának aktív időszakát.

Lakossági közvélemény-kutatás – Online Kérdőív: Eredmények

Az 1. sz. ábrán látható, hogy a nemek közötti érdeklődés közel azonos volt. A világhálón egykor eluralkodó „férfi dominancia” mára szinte egyenlővé vált, e tekintetben a férfi-női nemek arányai kiegyenlítődték. (eNET-Telekom, 2014.) A nemek közötti egyenlőség az Európai Unió tagállamainak rangsorában a 27. helyen áll. (Publications Office of the EU, 2020.) Az érdeklődés valószínűsíthetően a jelen veszélyhelyzetre is visszavezethető, mert az mindenkit érintő, nemzeti ügy.

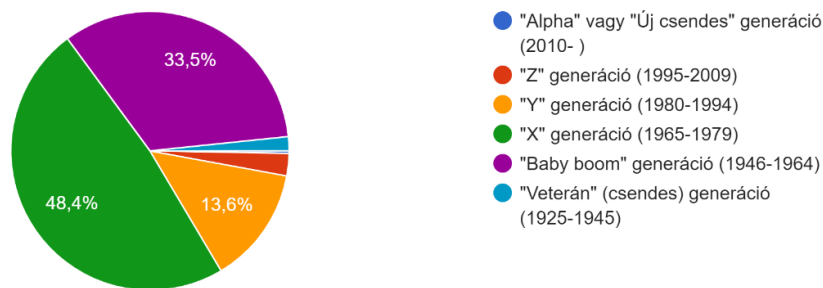
1. ábra: A válaszadók nemi megoszlása (N=729)



Forrás: Saját forrás, 2020

A 2. sz. ábrán a generációs megoszlás alapján a legnagyobb aktivitást az „X” generáció mutatta, melyet a „Baby boom” és az „Y” generáció követ.

2. ábra: A válaszadók generációk szerinti megoszlása (N=729)



Forrás: Saját forrás, 2020

Miután a kérdéskör összefüggésben volt a veszélyhelyzettel, a „legérzékenyebb” generációk tanúsítottak leginkább érdeklődésüket, de az aktivitásuk összefüggésben volt az elérhetőségükkel is. Tapasztalatok szerint:

- 1) „X” generáció, a legérzékenyebb a veszélyhelyzetre, különösen az egzisztenciájuk okán, mert többnyire családos, gyermekéről vagy szüleikről gondoskodó állampolgárok, adott esetben egészségi kockázat már náluk is kialakult.
- 2) „Baby boom” generáció a veszélyeztetettek korosztálya, akik többségükben már nem dolgoznak, de továbbra is aktív közösségi életet élnek. Az ő csoportjuk kellő élettapasztalattal bír, aktívan dolgozók és a nyugdíjasok egyaránt alkotják.
- 3) „Y” generáció alacsony aktivitásának oka visszavezethető arra is, hogy az egészségügyi kockázatot kevésbé érzik, aktivitásuk az egzisztencia okán valószínűbb.
- 4) „Z” generáció viszonylag inaktív volt, fiatalok korcsoportja, akik még szüleikkel élnek, vagy már megkezdték saját életüket élni, de még nem rendelkeznek kellő tapasztalattal.
- 5) „Veterán” generáció, azaz idősek részére a technika kevésbé elérhető. Ők még a személyes találkozások korában szocializálódtak és az életszerű dolgok közelebb állnak hozzájuk. Ráérnek, szívesebben élnek meg személyesen a kézzelfogható dolgok szépségét, ezért viszonylag kis számban lehet őket elérni interneten keresztül.
- 6) „Alpha” generáció tagjai még gyerekek, inaktivitást mutatnak, mert korukból adódóan még nem oly aktívak a közösségi média felületein, nem is lehetnek jelen.

A 3. sz. ábrán a megyék válaszadási kördiagrammja látható.

3. ábra: A válaszadók lakóhely szerinti megoszlása (N=729)



Forrás: Saját forrás, 2020

Az 5. sz. táblázatban a válaszadók regionális és megyei megoszlása mutatja a 3. kérdés pontos adatait. A közvéleménykutatás alapvetően ismeretségi láncolaton keresztül indult, így természetszerű torzulás van benne. A főváros aránya hasonló az ország lakosságához viszonyított arányához, így ez megfelelő kiinduló pont lehet a későbbi elemzésekben, melyekben az egyszerűség kedvéért Budapest - nem Budapest (vidék) különbségtétel válik indokolttá.

5. táblázat: A válaszadók regionális/megyei megoszlása (N=729)

válaszadó	fő	%	válaszadó	fő	%	válaszadó	fő	%	ÖSSZESEN			
NYUGAT-DUNÁNTÚL	36	5	KÖZÉP-MAGYARORSZÁG	226	31	ÉSZAK-ALFÖLD	25	3,4	válaszadó	százalék		
Győr-Moson-Sopron	10	1,4	Budapest	123	16,9	Hajdú-Bihar	9	1,2				
Vas	5	0,7	Pest Megye	103	14,1	Szabolcs-Szatmár-Bereg	6	0,8				
Zala	21	2,9	DÉL-ALFÖLD	49	6,7	Jász-Nagykun-Szolnok	10	1,4				
DÉL-DUNÁNTÚL	157	21,5	Bács-Kiskun	38	5,2							
Somogy	35	4,8	Békés	6	0,8							
Tolna	28	3,8	Csongrád	5	0,7							
Baranya	94	12,9	ÉSZAK-MAGYARORSZÁG	10	1,3							
KÖZÉP-DUNÁNTÚL	226	31,1	Nógrád	4	0,5							
Komárom-Esztergom	8	1,1	Heves	2	0,3							
Fejér	82	11,3	Borsod-Abaúj-Zemplén	4	0,5							
Veszprém	136	18,7										
NYUGATI RÉGIÓ	419	57,6	KÖZÉP-ÉS KELETI RÉGIÓ								310	42,4
											729	100%

Forrás: Saját forrás, 2020

A Budapesten élők aktivitása 16,87% volt, ami a főváros és teljes arányához (17,89%) közelít, kis hibahatárral meg is felel annak. Budapesten a női és a férfi érdeklődés aránya közel azonos volt. A fővároson kívül a női társadalom közel 8%-kal volt aktívabb.

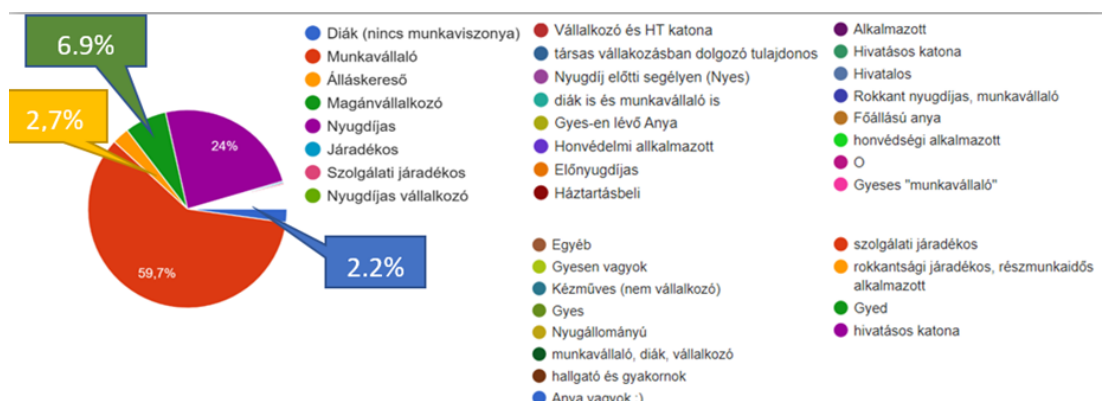
6. táblázat: Budapest és egyéb települések aktivitása (N=729)

BUDAPEST ÉS EGYÉB TELEPÜLÉSEK AKTIVITÁSA			
Megnevezés	Férfi (fő)	Nő (fő)	Összesen (fő)
BUDAPEST	60	63	123
EGYÉB TELEPÜLÉS	274	332	606
Összesen (fő)	334	395	729
MEGOSZLÁSI ARÁNYSZÁMOK			
	Férfi (%)	Nő (%)	Összesen (%)
BUDAPEST	8,23	8,64	16,87
EGYÉB TELEPÜLÉS	37,59	45,54	83,13
Összesen (%)	45,82	54,18	100

Forrás: Saját forrás, 2020

A 4. sz. ábrán a státusz szerinti megoszlás látható.

4. ábra: A válaszadók státusz szerinti megoszlása (N=729)



Forrás: Saját forrás, 2020

A 36 csoportból az első hat csoport válaszadóinak a létszáma az alábbiak szerint alakult:

- | | |
|----------------------|---|
| 1. Munkavállaló: | 435 fő (59,7 %); |
| 2. Nyugdíjas: | 175 fő (24 %); |
| 3. Magánvállalkozó: | 50 fő (6,9 %); |
| 4. Álláskereső: | 20 fő (2,7 %); |
| 5. Diák: | 16 fő (2,2 %); |
| 6-7. Járadékos: | 4 fő (0,6 %) (Járadékos + szolgálati járadékos); |
| 8-36. Vegyes csoport | 29 fő (3,9 %) (minden csoportot 1-1 fő jelölt meg). |

Foglalkoztatottság szempontjából a felmérésben legaktívabban résztvevők az aktív munkaviszonyban állók, mint a munkavállaló és a magánvállalkozó válaszadók, az összes válaszadó $(59,7\%+6,9\%)=66,6\%$ -át alkotják. A válaszadók 2,7%-a álláskereső. A másik nagy csoport a nyugdíjas korosztály, ide tartozik többnyire a „Baby Boom” és „Veterán” generáció, az összes válaszadó 24%-a. A válaszadók a 3,9 %-os összevont csoportot vegyesen, közel azonos arányban minden csoportból alkotják, az ő számuk nem reprezentatív, mert a fentiekben említett meglévő nagy csoportokba elhelyezhetők a válaszunk, ezek a válaszok külön egyesével nem elemezhetők.

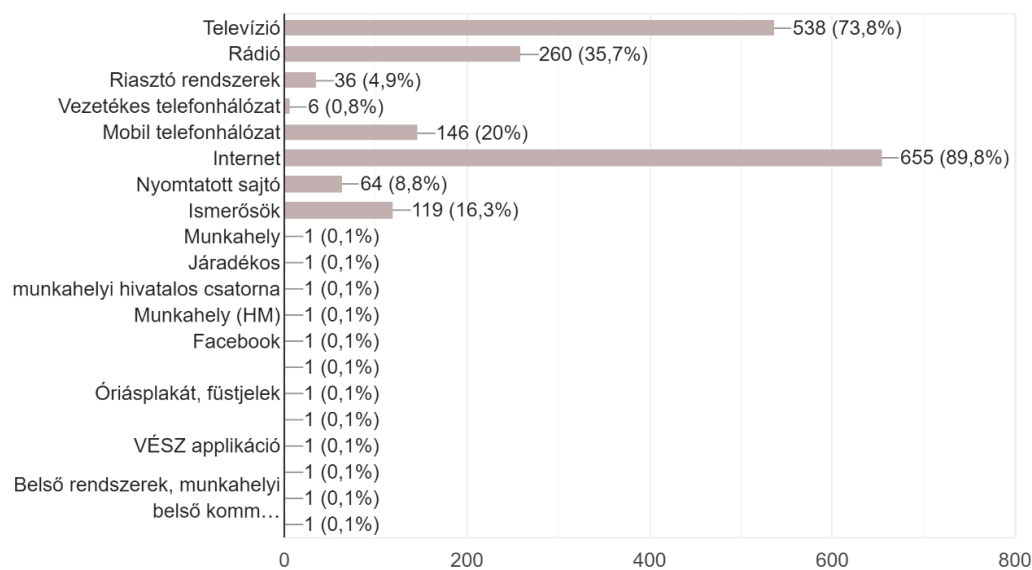
A vidéki válaszadók esetében nagyobb az olló az inaktív és az aktív között a fővárosban élőkhez képest. Az életkori sajátosságok, a veszélyeztetettség helyzete, a szociológiai kapcsolatrendszerük, lehetőségük révén ezt a közösséget kell elsősorban megcélozni a lakosságtájékoztatással kapcsolatban. A rosszul választott „nyelvezet” eltérő generációk esetében a következőket eredményezheti:

- elidegenítheti a célközönséget – ugyanez igaz a rosszul megválasztott eszköz esetére is;
- ha a célcsoport nem éri el a megfelelő kommunikációt, a legnagyobb veszteségi ráta pont őket fogja érni;
- a jelenlegi veszélyhelyzetet követő újjáépítés során is ez a legérzékenyebb célcsoport, nagyfokú kiesésük gazdasági-társadalmi kockázatot is jelent;
- a lakosságtájékoztatás során hatványozottan is megfelelő cél-eszköz szemléletet érvényesíteni kell.

Az Európai Unió statisztikai hivatal felmérése alapján nagyobb arányban folytatnak felsőfokú tanulmányokat a nők, valamint foglalkoztatottságukat tekintve a több gyermeket vállalók foglalkoztatottabbak, ugyanakkor a fizetésük (átlagosan 16%-kal) elmarad a férfi társaikétól. (Latyák, 2018.)

Az 5. sz. ábra megmutatja, hogy a válaszadó lakosság általában mely kommunikációs csatornákon keresztül értesül a lakosságot fenyegető/veszélyeztető hatásokról és az azt követő teendőkről.

5. ábra: A válaszadó lakosság által használt kommunikációs csatornák, amelyeken keresztül értesül a lakosságot fenyegető/veszélyeztető hatásokról és az azt követő teendőkről (N=729)



Forrás: Saját forrás, 2020

Az internet szerepe az információs forradalom révén rohamos mértékben megnőtt és felértékelődött. Az internetet kezelő válaszadók több, mint fele a kommunikációs eszköz mellett az internet, mint kommunikációs csatornát is megjelölte legmagasabb arányban. Kommunikációs csatornaként megjelöltek az internetet, mobil telefonhálózatot és ekként jelölték meg a közösségi médiát, a facebook-ot is. Ezeket együtt kezelve, a továbbiakban internetet kezelő kommunikációs csatornaként jelölöm. A fenti táblázatban szereplő részadatokat eszerint összevontan elemeztem. Továbbra is jelentősége van a televíziónak, mint hagyományos médiának. A szójhagyomány megelőzi a nyomtatott sajtót – ez utóbbi visszaszorulása az internet és mobil telefonhálózat előretörésével, valamint a megváltozott szokásainkkal függ össze. Egy forrást csak 148-an jelöltek meg (20%), azon belül is az internet/mobil párosítás 114 (15,6%). Az internetet kezelő kommunikációs csatornát (tehát internet, mobiltelefonhálózat, facebook) is 674 válaszadó (92,4%) jelölte, ennek generációs megoszlását az alábbiakban látjuk:

- „Baby boom” generáció: 220 (30,1%)
- „Veterán” generáció: 9 (1,2%)
- „X” generáció: 330 (45,3%)

- „Y” generáció: 95 (13,0%)
- „Z” generáció: 18 (2,5%)
- „Alpha” generáció: 2 (0,2 %)

Az 5. kérdés összesítésekor a fenti kritériumok elemzésekor kapott 674 válasz nem véletlenül alakult. Ebből következik, hogy kutatási problémaként felmerült, hogy több választ is meg lehetett adni, mivel a lakosság több csatornán keresztül is tájékozódhat a csatorna alapú megközelítés a csatornák használatának a gyakoriságát jelzi, de az akár egyénként eltérő válasz okán társadalmi kontextusú következtetést nehéz vagy torz módon lehet levonni.

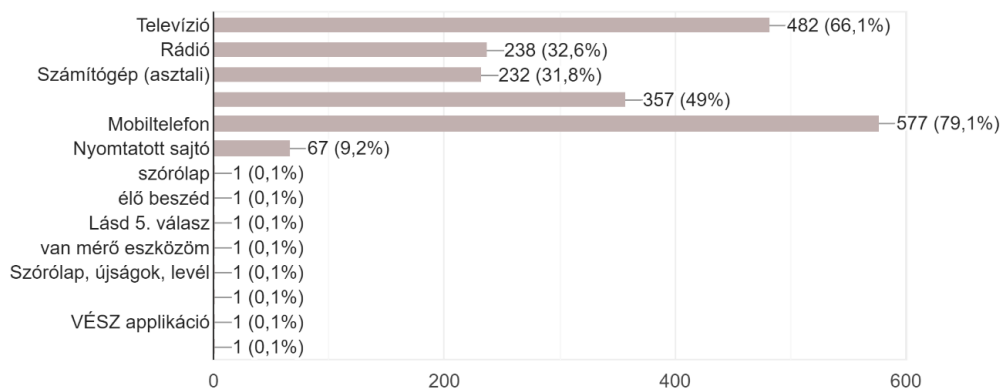
Az átlaghoz képest a nők és idősebb generációk többet nézik a televíziót, míg a felsőfokú végzettséggel rendelkezők lényegesen kevesebbet (media1, 2019).

A kizárólag offline kommunikációs csatornákat használók száma: 55 fő (7,6%). Egyes egyéb források, melyeket megjelölt néhány válaszadó, nem értékelhetőek. Szinte minden háztartásban van internet, azt az emberek több, mint fele kommunikációs csatornaként használja, ez az információs társadalom jelensége!

Szakemberek kutatásai alapján a „Z” generáció már a digitális világba született, így az ő szocializációjukban a világháló használata természetes, szinte „veleszületett képesség”. (Tóbi & Törőcsik, 2013. p.12.) Az internet folyamatosan fejlődik, számos média, csoportos programok, megbeszélések, vezeték nélküli eszközök alkalmazásra nyújt lehetőséget felületén. Tudományos kutatások alátámasztják, hogy alkalmas oktatási célú felhasználásra is leginkább a felsőoktatásban (Dede, 2005). Az internet egy reális jelene és jövője a tájékoztatásnak, mely mellett a televíziós híradásokat fontos forrásként kell kezelni. A nyomtatott sajtót önmagában senki nem jelölte meg, mely fokozatosan „kihaló” műfaj a válaszadó generációk életében. Az Európai Unió tagállamaihoz hasonló a nők és férfiak internetezési szokásainak aránya (eNET, 2014). A válaszadó generációk részére elsődleges célpontnak az internetet kell tekinteni, másodlagosnak a televíziót – társadalmi felelősségünk tudatában viszont a nyomtatott sajtó szerepe sem csökkenne.

A 6. sz. ábra megmutatja, hogy a válaszadó lakosság mely kommunikációs, tájékoztató eszközöket veszi igénybe az információ fogadására.

6. ábra: A válaszadó lakosság által preferált kommunikációs, tájékoztató eszközök az információ fogadására (N=729)



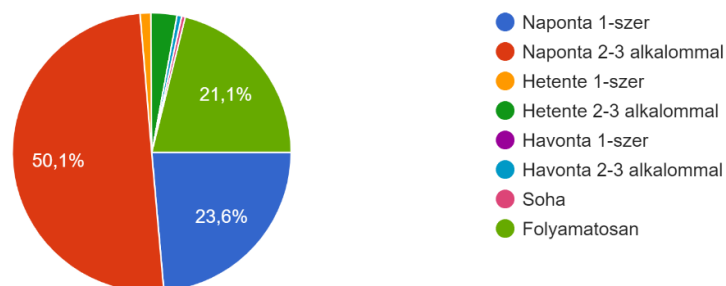
Forrás: Saját forrás, 2020

A kommunikációs csatorna és a kommunikációs eszközök megválasztása kapcsolatban vannak egymással, ezért arányuk hasonlóképp alakul – de az egyéni szokások vagy egyéb tényezők alapján a válaszok arányában a statisztika hibahatáron belüli eltéréség tapasztalható. Számítógép és mobiltelefon együttes kimagasló használata lényegében az internet térhódítását mutatja. A televízió, mint eszköz pedig megerősíti, hogy a televízió, mint média még mindig alkalmas széles közönség eléréséhez. Ennek viszont a helyhez kötöttség miatt korlátozottabb a használhatósága. A mobileszközök robbanásszerű térhódítása következtében az információforrás elsősorban az internet kell, hogy legyen, de nem kizárólagosan! Az idősebb korosztály ugyanis azzal kevésbé boldogul, számukra a televízió és a nyomtatott sajtó a legmegfelelőbb forrás – az utóbbi előnye, hogy az nem helyhez kötött.

A „Veterán” generáció idős korában találkozott először számítógéppel, ezért számukra nehéz feladat a használatának elsajátítása. A „Baby boom” generáció középkorúként találkozott először, nekik aszámítógép felhasználási ismeretek elsajátítása szinte kötelező volt többnyire munkájukból kifolyólag. Az „X” generáció fiatal tinédzser korban találta magát a digitális világban, az „Y” generáció gyermekként, a „Z” generáció pedig bele született. (Buda, 2019.)

A 7. sz. ábra megmutatja, hogy a válaszadó lakosság milyen gyakran tájékozódik az aktuális hírekről.

7. ábra: A válaszadó lakosság tájékozódásának gyakorisága az aktuális hírekről (N=729)



Forrás: Saját forrás, 2020

A 7. sz. táblázatban a válaszadó lakosság tájékozódásának megoszlása látható.

7. táblázat: A válaszadó lakosság tájékozódási gyakoriságának megoszlása (N=729)

Gyakoriság / fő / %	Naponta egyszer	Naponta 2-3 alkalommal	Hetente egyszer	Hetente 2-3 alkalommal	Havonta egyszer	Havonta 2-3 alkalommal	Soha	Folyamatosan	Összesen
fő	172	365	9	22	0	4	3	154	729
%	23,59	50,07	1,23	3,02	0	0,55	0,41	21,13	100

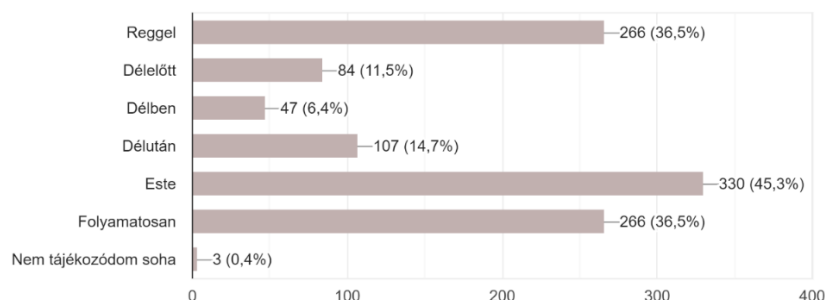
Forrás: Saját forrás, 2020

A válaszadó lakosság többsége naponta 2-3 alkalommal vagy egyszer tájékozódik a hírekről, de sokan vannak, akik folyamatosan is megteszik. Az internet segítségével gyakorlatilag bárhol és bármikor elérhetőek az aktuális hírek. Az emberek igénylik a napi tájékoztatást, szükséges a folyamatos impulzus, a közérthetőség, az egyértelműség érdekében

pedig az egyszerű kommunikáció, ami veszélyhelyzetben különösen csökkenti a kockázati tényezőket.

A 8. sz. ábra a napszakokra vonatkozó tájékozódási szokásokat mutatja.

8. ábra: A válaszadó lakosság napközbeni tájékozódási gyakorisága az aktuális hírek vonatkozásában (N=729)



Forrás: Saját forrás, 2020

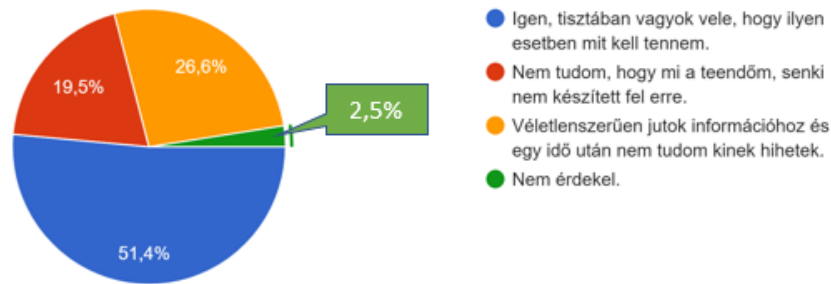
A konkrétan délelőtt – délben – délután tájékozódók aránya kicsi, mert aki ezekben a napszakokban tájékozódik, az többnyire folyamatosan figyeli a híreket. Látható, hogy az aktívak aránya közel 70% volt, ez összefüggésbe hozható a legaktívabb tájékozódási napszakkal. A válaszadók körében a legaktívabb tájékozódási napszak három részre osztható, mely az alábbiak szerint mutatkozik:

- 1) 330 fő (45,3%), azaz a legmagasabb az esti időszakban tájékozódók aránya, mert a nap végén az összefoglaló híradások, valamint az egyéb tévé műsorok iránt megnövekszik az igény. Emellett több idő van az internet böngészésére és a televízió által leadott műsorok meghallgatása a nap lezárásaként;
- 2) 266 fő (36,5%) a folyamatosan tájékozódók aránya, akik többnyire az internet és a mobiltelefon segítségével pillanatok alatt információhoz jutnak. Ők többségében az „X” generáció tagjai, akik aktívan dolgoznak, a rohanás az életük része, így ez a leggyorsabb részükre;
- 3) szintén 266 fő (36,5%) a reggel tájékozódók köre, akiknek szokása a friss hírek meghallgatása a nap indulása előtt.

Leglényegesebb az esti és a reggeli hírközlés, de a válaszadók döntő többségének igénye van a folyamatos tájékoztatásra.

A 9. sz. ábra a lakosság veszélyhelyzeti felkészítésére vonatkozik.

9. ábra: A válaszadó lakosság veszélyhelyzetre történő felkészítésének megvalósulása (N=729)



Forrás: Saját forrás, 2020

A válaszadók többsége (51,4%) magát felkészültnek tartja, de ez az arány nem elegendő. A véletlenszerűen információhoz jutók (26,6%) és a magukat felkészületlennek vallók – „nem tudom mi a teendőm,” (18,5%) együttes aránya ezzel közel azonos: 46,1%. Rendkívüli körülmények között e kör veszteségaránya információ és az alacsony felkészültség hiányában rendkívül nagy. Az érdeklődést nem mutatók aránya mindössze 2,46%.

A 8. sz. táblázatban a válaszadó lakosság felkészítésének megvalósulása látható „generációs megoszlásban”. Az „X” generációhoz képest magát kisebb arányban képviseltető „Baby boom” generáció az, amely úgy nyilatkozott, hogy tisztában van azzal, hogy mit kell tenni veszélyhelyzetben.

8. táblázat: A válaszadó lakosság felkészítésének megvalósulása generációs megoszlásban (N=729)

GENERÁCIÓS MEGOSZLÁS		Igen, tisztában vagyok vele, hogy ilyen esetekben mit kell tennem.	Nem tudom, hogy mi a teendőm, senki nem készített fel erre.	Véletlenszerűen jutok információhoz és egy idő után nem tudom, hogy kinek hihetek.	Nem érdekel.	Összesen
VETERÁN	fő	8	0	4	0	12
	%	1,1	0	0,55	0	1,65
BABY BOOM	fő	147	34	60	3	244
	%	20,17	4,66	8,23	0,41	33,47
X	fő	174	78	92	9	353
	%	19,87	10,7	16,62	1,23	48,42
Y	fő	37	24	35	3	99
	%	5,08	3,29	4,8	0,41	13,58
Z	FŐ	8	6	2	3	19
	%	1,1	0,82	0,27	0,41	2,6
ALPHA	fő	1	0	1	0	2
	%	0,14	0	0,14	0	0,28
Összesen	fő	375	142	194	18	729
	%	51,44	19,48	26,61	2,47	100

Forrás: Saját forrás, 2020

A 9. sz. táblázatban a válaszadó lakosság felkészítésének magvalósulása „foglalkoztatottság szerinti megoszlásban” látható.

9. táblázat: A válaszadó lakosság felkészítésének magvalósulása foglalkoztatottság szerinti megoszlásban (N=729)

Válaszadási lehetőségek	FOGLALKOZTATOTTSÁG SZERINT					
	Aktív		Inaktív		Összesen	
	fő	%	fő	%	fő	%
Igen, tisztában vagyok vele, hogy ilyen esetben mit kell tennem.	238	32,65	137	18,79	375	51,44
Nem érdekel.	12	1,64	6	0,82	18	2,46
Nem tudom, hogy mi a teendőm, senki nem készített fel erre.	113	15,5	29	3,98	142	19,48
tudom kinek hihetek.	140	19,2	54	7,42	194	26,62
Összesen	503	68,99	226	31,01	729	100

Forrás: Saját forrás, 2020

Az „X” generáció nagy aránya révén vitathatatlanul az aktív foglalkoztatott megkérdezettek véleménye dominál. Fontos, hogy mind az inaktívak (18,79%), mind az aktívak többsége (32,65%) úgy véli, hogy tisztában van a veszélyhelyzeti teendővel. Különösen fontos, hogy az aktív-inaktív válaszadási arányhoz képest jóval nagyobb mértékű az aktívoknál a bevallott felkészületlenség (a 68,99%-os arányhoz képest 79,6%!). Összesen 142 fő vallotta magát teljesen felkészületlennek, ebből 113-an aktívok, azaz foglalkoztatottak valamilyen munkaviszonyban (79,6%). Az inaktívok, azaz foglalkoztatotti jogviszonnyal nem rendelkezők közül 29-en vallották ezt (20,4%). Ez a munkáltatók felelősségére is rámutathat.

A 10. sz. táblázat a felkészítés magvalósulása szempontjából, nemek szerinti bontásban mutatja a válaszadó lakosságot. A női-férfi válaszadók közel azonos arányban voltak, a női válaszadók azonban aktívabbak voltak, az ő véleményük minden válasz során kis mértékben dominál.

10. táblázat: A válaszadó lakosság felkészítésének magvalósulása nemek szerinti megoszlásban (N=729)

Válaszadási lehetőségek	NEM SZERINT					
	Férfi		Nő		Összesen	
	fő	%	fő	%	fő	%
Igen, tisztában vagyok vele, hogy ilyen esetben mit kell tennem.	175	24,01	200	27,43	375	51,44
Nem érdekel.	8	1,1	10	1,37	18	2,47
Nem tudom, hogy mi a teendőm, senki nem készített fel erre.	67	9,19	75	10,29	142	19,48
Véletlenszerűen jutok információhoz és egy idő után nem tudom kinek hihetek.	84	11,52	110	15,09	194	26,61
Összesen	334	45,82	395	54,18	729	100

Forrás: Saját forrás, 2020

A 11. sz. táblázat a válaszadó lakosság felkészítésének magvalósulását „területi megoszlás” alapján mutatja be.

11. táblázat: A válaszadó lakosság felkészítésének magvalósulása területi elhelyezkedés szerinti megoszlásban (N=729)

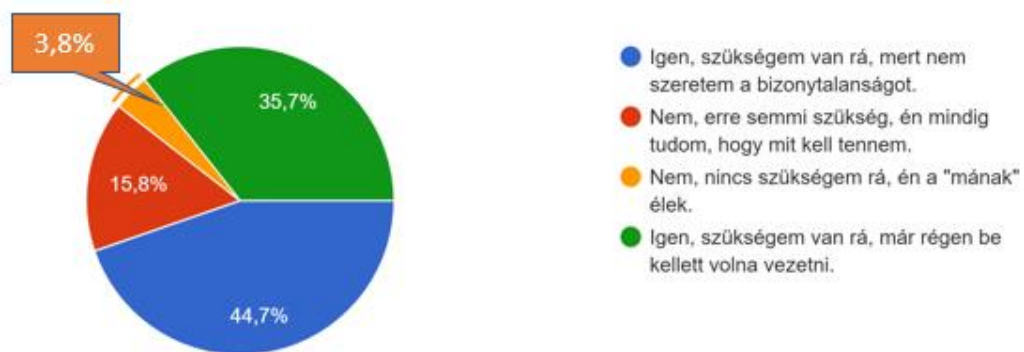
Válaszadási lehetőségek	TERÜLETI MEGOSZLÁS					
	Budapest		Nem Budapest		Összesen	
	FŐ	%	FŐ	%	FŐ	%
Igen, tisztában vagyok vele, hogy ilyen esetben mit kell tennem.	71	9,74	304	41,7	375	51,44
Nem érdekel.	2	0,28	16	2,19	18	2,47
Nem tudom, hogy mi a teendőm, senki nem készített fel erre.	20	2,74	122	16,74	142	19,48
Véletlenszerűen jutok információhoz és egy idő után nem tudom kinek hihetek.	30	4,11	164	22,5	194	26,61
Összesen	123	16,87	606	83,13	729	100

Forrás: Saját forrás, 2020

Budapest – nem Budapest (vidék) összehasonlításából, mindenképpen reprezentatív következtetés vonható le, hiszen a fővárosi válaszadók aránya közel azonos a lakosság-aránnyal. Megállapítható, hogy a fővárosi válaszadók valamivel tudatosabban jutnak információhoz. Saját csoportjukban „véletlenszerű információszerzőnek” a válaszadói 24%-a, azaz 123 főből 30-an vallották magukat. Érdekes, hogy összlakossághoz képest viszont ez még mindig alacsonyabb arányt jelent (30:194=15,5%), a vidékiek esetében 27%, tehát a 606 főből 164-en jelezték, hogy véletlenszerű az információhoz való jutásuk (164:606=27,00%). Ugyanakkor lakosságarányukat nézve ez 84,5% (164:194=84,5%). Fontos információ, hogy a fővárosban kisebb az aránya azoknak, akik nem részesültek felkészítésben.

A 10. sz. ábrán a válaszadó lakosság igényének felmérése látható a lakosságtájékoztató füzetre és mobiltelefonos applikációra vonatkozóan.

10. ábra: A válaszadó lakosság igényfelmérése a veszélyhelyzeti magatartási szabályokkal feltöltött lakosságtájékoztató füzet és mobiltelefonos applikáció vonatkozásában (N=729)



Forrás: Saját forrás, 2020

Valószínűsíthető, hogy a jelen veszélyhelyzet hatása miatt, a válaszadók 80,4%-ának, igénye van tájékoztató füzetre vagy applikációs tájékoztatásra, jelezve egyben, hogy ezt

már rég be kellett volna vezetni vagy azért fogalmazták meg ezt, hogy egyéni bizonytalanságuk megszűnjön (44,7%+35,7%=80,4%). Ez önmagában nem jelenti feltétlenül a tájékozottság hiányát, sokkal inkább egy olyan lakossági igény megfogalmazását, amely a biztonságra kíván törekedni.

A lakossági igényt pedig teljesíteni kell, hiszen a vizsgálat tárgyköre és aktualitását illetően leszűrhető, hogy a veszélyhelyzetet nem kívánják bagatellizálni, komolyan kezelik azt – ez pedig az állami-társadalmi rend biztonságát szolgálja. Ezen lakossági igény teljesítése tovább erősítheti az állampolgárok szabálykövető magatartását, ami nemcsak rendkívüli körülmények, hanem „béke állapotok” között is társadalmi hasznossággal bír. A 12. sz. táblázatban generációs megoszlásban látható a válaszadó lakossági igény.

12. táblázat: A válaszadó lakosság igényfelmérése a veszélyhelyzeti magatartási szabályokkal feltöltött lakosságtájékoztató füzet és mobiltelefonos applikáció vonatkozásában, generációs megoszlás (N=729)

GENERÁCIÓS MEGOSZLÁS		Igen, szükségem van rá, mert nem szeretem a bizonytalanságot.	Igen szükségem van rá, már régen be kellett volna vezetni.	Nem, erre semmi szükség, én mindig tudom, hogy mit kell tennem.	Nem, nincs szükségem rá én a „mának” élek.	Összesen
VETERÁN	fő	7	3	2	0	12
	%	0,96	0,41	0,28	0	1,65
BABY BOOM	fő	103	83	47	11	244
	%	14,13	11,38	6,45	1,51	33,47
X	fő	155	133	52	13	353
	%	21,27	18,24	7,13	1,78	48,42
Y	fő	52	33	10	4	99
	%	7,13	4,53	1,37	0,55	13,58
Z	fő	9	6	4	0	19
	%	1,23	0,82	0,55	0	2,6
ALPHA	fő	0	2	0	0	2
	%	0	0,28	0	0	0,28
ÖSSZESEN	fő	326	260	115	28	729
	%	44,72	35,66	15,78	3,84	100

Forrás: Saját forrás, 2020

A válaszadási arányuknak megfelelően a „Baby boom” és az „X” generációt kell dominánsnak, így célcsoportnak tekinteni. A válaszadók viszonylag szűk metszete, azaz 19,6%-a gondolja úgy, hogy számára nincs szükség a tájékoztató rendszer korszerűsítésére és fejlesztésére hazánkban.

A kérdőív 9-10. kérdése gyakorlatilag arra vonatkozik, hogy „tudni, mit kell tenni”:

- A „Baby boom” 9. kérdésre adott válasz („Igen, tisztában vagyok vele, hogy ilyen esetekben mit kell tennem”) 20,17%-os aránya csökkent a 10. kérdésnél („Nem, erre semmi szükség, én mindig tudom, hogy mit kell tennem”) 6,45%-ra.
- Az „X” generációnál ugyanezen kérdéseknél az arány 19,87%-ról 7,13%-ra csökkent.

Fontos megemlíteni, hogy ebben az aspektusban a magabiztosság érzése a „Baby boom” generáció esetében harmadára csökkent, de az „X” generációnál is több, mint a félével.

Látható, hogy amíg nem merült fel a válaszadók gondolataiban, hogy rendelkezhet tájékoztató füzetrel vagy mobiltelefonos applikációval addig úgy gondolta, hogy lehetőség szerint megkapja az információt. Ellenben amikor a kérdőívet kitöltő tudomást szerzett róla, hogy lehetne fejlődni ezen a területen, már az információ birtokában átgondoltan választott és értelemszerűen sokan nem utasítanak el ennek a lehetőségét.

A 13. sz. táblázatban „foglalkoztatottság szerinti megoszlásban” látható a válaszadó lakosság igénye.

13. táblázat: A válaszadó lakosság igényfelmérése a veszélyhelyzeti magatartási szabályokkal feltöltött lakosságtájékoztató füzet és mobiltelefonos applikáció vonatkozásában, foglalkoztatottság szerinti megoszlás (N=729)

Válaszadási lehetőségek	FOGLALKOZTATOTTSÁG SZERINT					
	Aktív		Inaktív		Összesen	
	FŐ	%	FŐ	%	FŐ	%
Igen, szükségem van rá, már régen be kellett volna vezetni.	186	25,51	74	10,15	260	35,66
Igen, szükségem van rá, mert nem szeretem a bizonytalanságot.	221	30,32	105	14,4	326	44,72
Nem, erre semmi szükség, én mindig tudom, hogy mit kell tennem.	75	10,29	40	5,49	115	15,78
Nem, nincs szükségem rá, én a "mának" élek.	21	2,87	7	0,97	28	3,84
Összesen	503	68,99	226	31,01	729	100

Forrás: Saját forrás, 2020

Látható, hogy több, mint 80%-os igény mutatkozik tájékoztató anyagok kibocsátására, tehát a társadalmi igény igenis nagy. Érdekes, hogy összesen 15,78% vallja azt, hogy tudja mit kell tenni, míg az előző kérdés (9. ábra) szerint ez az arány 51,44% volt. A csökkenő tendencia az aktívknál is jelentkezik 32,65%-ról, (lásd: 3. sz. táblázatban), 10,29%-ra csökkent, ami gazdasági jellegű kockázatot is hordoz magában, hiszen a válaszadók 2/3-a aktív foglalkoztatott. Azonban, ahogy azt korábban bemutattam, a válaszadók megszerzett információja határozottabbá tette őket és bizonyítja, hogy még inkább szükségessé válik számukra is a megfelelő tájékoztatás.

A 14. sz. táblázatban „nemek szerinti megoszlásban” látható a válaszadó lakosság igényének aránya.

14. táblázat: A válaszadó lakosság igényfelmérése a veszélyhelyzeti magatartási szabályokkal feltöltött lakosságtájékoztató füzet és mobiltelefonos applikáció vonatkozásában, nemek szerinti megoszlás (N=729)

Válaszadási lehetőségek	NEMEK SZERINT					
	Férfi		Nő		Összesen	
	fő	%	fő	%	fő	%
Igen, szükségem van rá, már régen be kellett volna vezetni.	131	17,97	129	17,69	260	35,66
Igen, szükségem van rá, mert nem szeretem a bizonytalanságot.	130	17,83	196	26,89	326	44,72
Nem, erre semmi szükség, én mindig tudom, hogy mit kell tennem.	59	8,1	56	7,68	115	15,78
Nem, nincs szükségem rá, én a "mának" élek.	14	1,92	14	1,92	28	3,84
Összesen	334	45,82	395	54,18	729	100

Forrás: Saját forrás, 2020

A válaszokból megállapítható, hogy a bizonytalansági faktor a nőknél nagyobb, ugyanakkor a „mának élek” választ azonos számban/arányban jelezték. A 9-10. kérdés közötti nagyarányú eltérés itt is megfigyelhető. A „tudom, mit kell tenni” a férfiak vonatkozásában a 9.c kérdésnél 24,01% volt, itt már csak 8,1%. A nők esetében 27,43%-ról, (lásd: 4. sz. táblázat), ez az arány 7,68%-ra csökkent. Azaz a férfiak esetében kb. 16%-kal csökkent, a nőknél ez közel 20%-os volt.

A 15. sz. táblázatban területi megosztás szerint mutatom be a válaszadó lakosság igényét.

15. táblázat: A válaszadó lakosság igényfelmérése a veszélyhelyzeti magatartási szabályokkal feltöltött lakosságtájékoztató füzet és mobiltelefonos applikáció vonatkozásában, terület szerinti megoszlás (N=729)

Válaszadási lehetőségek	TERÜLETI MEGOSZLÁS					
	Budapest		Nem Budapest		Összesen	
	fő	%	fő	%	fő	%
Igen, szükségem van rá, már régen be kellett volna vezetni.	46	6,31	214	29,36	260	35,66
Igen, szükségem van rá, mert nem szeretem a bizonytalanságot.	50	6,86	276	37,86	326	44,72
Nem, erre semmi szükség, én mindig tudom, hogy mit kell tennem.	24	3,29	91	12,49	115	15,78
Nem, nincs szükségem rá, én a "mának" élek.	3	0,41	25	3,42	28	3,84
Összesen	123	16,87	606	83,13	729	100

Forrás Saját forrás, 2020

A 9-10. kérdés közötti eltérés a „tudom, mit kell tenni” vonatkozásában Budapest esetében a 9,74%-ról (lásd: 9. sz. táblázat) 3,29%-ra csökkent, míg vidéken 41,7%-ról (lásd: 5. sz. táblázat), 12,49%-ra. A vidéken élők nagyobb arányban felismerték a tájékoztatás újabb formáját és a benne rejlő lehetőségeket. Mindebből sajátos következtetés vonható le: az 5. sz. táblázat szerint a Budapesten élők bár tudatosabban jutnak információhoz, ezáltal meglévő biztonságérzésük nagyobb.

A 15. sz. táblázat szerint vidéken bár csökken a látszólagos biztonságérzet, ugyanakkor ezzel együtt nagyobb arányban jelentkezik az új információs csatorna iránti igény a „gondolatébresztést” követően.

A 11. sz. ábra bemutatja, hogy a válaszadó lakosság véleménye szerint kinek a feladata a lakosságtájékoztatás.

11. ábra: A válaszadó lakosság véleménye szerint veszélyhelyzet esetén kinek a feladata a lakosságtájékoztatás (N=729)

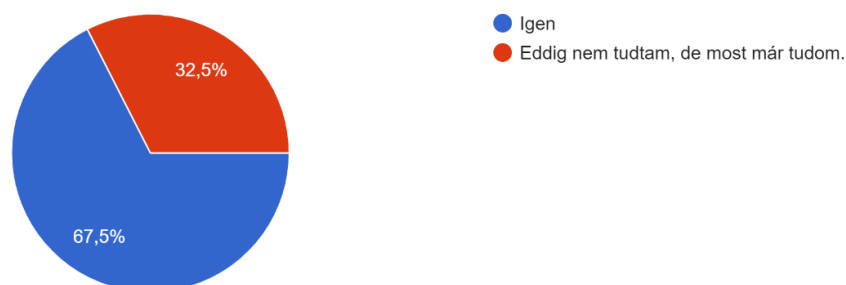


Forrás: Saját forrás, 2020

A válaszadók 59,04%-a, azaz 433 fő úgy tudja, hogy a katasztrófavédelem feladatai közé tartozik leginkább a lakosság tájékoztatása, 30,02%-a, azaz 220 fő szerint az önkormányzatoké és elenyésző százalékban a lakosság a kormány feladatának ítélte meg. A Rendőrséget, a Magyar Honvédséget és a Kormányt 8-8-8 fő, mindkét csoportot külön-külön a válaszadók 1,1%-a jelölte meg. A Kormányzatot 3 fő, azaz 0,4%, míg az Államot 2 fő a válaszadók 0,3%-a. A további 47 fő válaszadó eltérő, de nem minden esetben más választ adott meg, csak másképp megfogalmazott. Összességében a válaszok jelentős részét a katasztrófavédelem és az Önkormányzatok tették ki. A válaszadók egy része nincs tisztában azzal, hogy leginkább kinek a feladata a lakosságtájékoztatás és mindezt kitől várhatja, hogy kitől várhat tájékoztatást, ebben működési kockázatok rejlenek.

A kérdőív 12. kérdése informatív jellegű volt, arról érdeklődött, hogy a válaszadók tudják-e, hogy a katasztrófavédelem biztosítja az állampolgárok tájékoztatásához szükséges információkat az életet, testi épséget, az anyagi javakat és a környezetet veszélyeztető hatásokról.

12. ábra: A válaszadó lakosság tájékozottsága arról, hogy a katasztrófavédelemben részt vevők biztosítják az állampolgárok tájékoztatásához szükséges információkat az életet, testi épséget, az anyagi javakat és a környezetet veszélyeztető hatásokról (N=729)



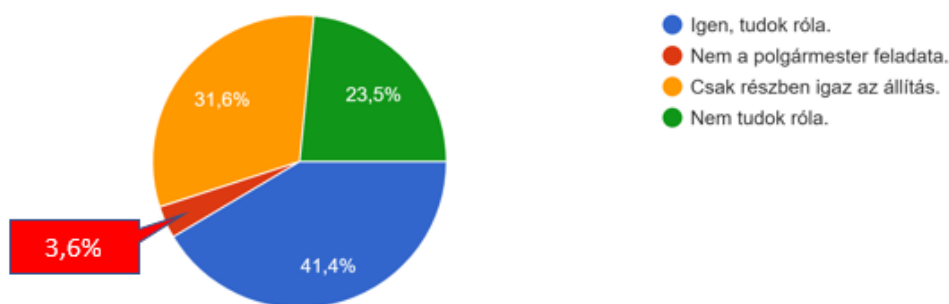
Forrás: Saját forrás, 2020

A kérdést illetően a jogi szabályozás a következőkről rendelkezik:

„A katasztrófavédelemben részt vevők biztosítják az állampolgárok tájékoztatásához szükséges információkat az életet, testi épséget, az anyagi javakat és a környezetet veszélyeztető hatásokról.” (2011. évi CXXVIII. törvény) Az informatív kérdésre mindenki saját belátása szerint adta meg válaszát. A válaszadók 67,05%-a tudta, hogy a katasztrófavédelemben részt vevők biztosítják az állampolgárok részére a tájékoztatáshoz szükséges információkat az életet, testi épséget, az anyagi javakat és a környezetet veszélyeztető hatásokról. A lakosság 32,5%-a kérdésből tudta meg a választ, mely által informáltabbá válhatott ezen a téren.

A kérdőív 13. sz. kérdése azt tárta fel, hogy a válaszadók miként vélekednek arról az állításról, miszerint a polgármester a felkészülés keretében gondoskodik az illetékességi területen élő vagy tartózkodó személyek részére a katasztrófaveszélyekről szóló, magatartási szabályokat is tartalmazó tájékoztatásról.

13. ábra: A válaszadó lakosság vélekedése arról, hogy a polgármester a felkészülés keretében gondoskodik az illetékességi területen élő vagy tartózkodó személyek részére a katasztrófaveszélyekről szóló, magatartási szabályokat is tartalmazó tájékoztatás megvalósulásáról (N=729)



Forrás: Saját forrás, 2020

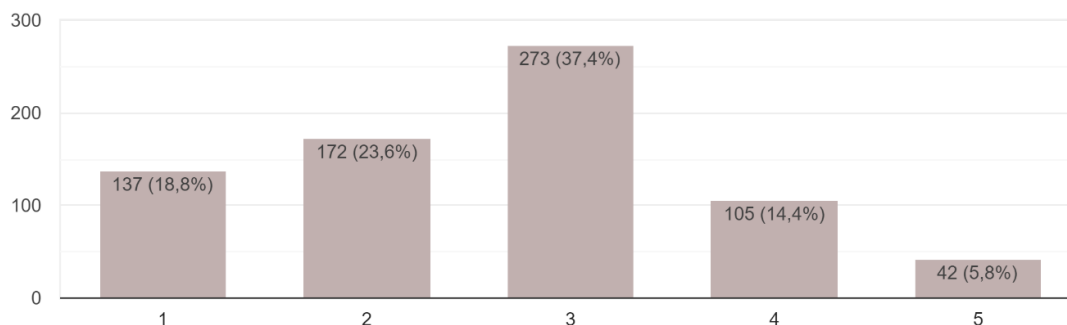
A kérdést illetően a jogi szabályozás a következőkről rendelkezik:

„A polgármester feladatai a felkészülés keretében gondoskodik az illetékességi területen élő vagy tartózkodó személyek részére a katasztrófaveszélyekről szóló, a magatartási szabályokat is tartalmazó tájékoztatásról.” (2011. évi CXXVIII. törvény)

A válaszadók 41,04%-a biztos benne, hogy a polgármester gondoskodik a tájékoztatásról, míg a 31,06 % szerint csak részben igaz a feltételezés. A válaszadók 23,05 %-a nem tud arról, hogy a polgármester feladata lenne és 3,06% véli az, hogy nem a polgármester feladata. Erre a kérdésre a válaszadók minimum 3/4-ed része tippelt, nem biztos benne, ami nem is probléma, hiszen az átlagember nem ezen témakörben tájékozódik mindennapi élete során.

A 14. sz. ábra látható, hogy a válaszadó lakosság mennyire ítéli meg hitelesnek a hazai lakosságtájékoztató rendszert. A hitelességvizsgálat során a hitelesség megállapítása 1-5-ig terjedő skálán, azaz a negatív megítéléstől a pozitív megítélésig növekvő sorrendben történik. Jelölés szerint a lakosság a hitelesség 1: legkevésbé ítéli meg hitelesnek; a hitelesség 2: inkább gyenge a megítélés; a hitelesség 3: közepes a megítélés; a hitelesség 4: jó a megítélés; a hitelesség 5: hitelesnek ítéli meg a lakosságtájékoztatást.

14. ábra: A válaszadó lakosság véleménye a hazai lakosságtájékoztató rendszer hiteleségének vonatkozásában (1-5-ig terjedő skálán) (N=729)



Forrás: Saját forrás, 2020

A válaszadók legnagyobb része, azaz a 37,4%-a közepesnek minősíti a lakosságtájékoztatás aktuális helyzetét hazánkban, de a többség, azaz a válaszadók 42,4%-a (18,8%+23,6%), inkább rossznak, mint inkább jónak 20,2% (14,4%+5,8%) ítéli meg.

Összegzés

A kutatás elején a válaszok visszaérkezésével már bebizonyosodott, hogy a „Veterán” generáció elektronikus úton döntően nem elérhető, mely információ a kutatás során eredményként mutatkozik. Ezt az adatot a későbbiekben figyelembe kell venni a veszélyhelyzeti tájékoztatást illetően.

Lakosságtájékoztatás szempontjából túl magas azoknak az aránya, akik nem rendelkeznek kellő információval a betartandó magatartási szabályokat illetően. A kellő felkészítéssel nem rendelkező válaszadó réteg biztonsága nagyfokú kockázattal jár. Kiemelt feladatként mutatkozik a magatartási szabályok meghatározása és azok elsajátítása, melyek a megfelelő eszközökön és csatornákon keresztül valósíthatók meg.

Az új lakosságtájékoztatói lehetőségek felvetése egyben a biztonságérzés fokozását is eredményezte és szinte prompt igényként fogalmazódott meg a válaszadók részéről. Kovács Gergely és Hornyacsek Júlia az alábbiak szerint fogalmazták meg a jelentőségét és jövőjét: „A digitalizálódás előtérbe kerülése lehetővé teszi azt is, hogy az elkövetkező években a védelmi célú oktatásban és a nevelésben, de a felkészítésben is, nagyobb teret kapjanak a digitális, modern megoldások, e-learning rendszerek és olyan motivációs modellek, mint például a „gamification””. (Kovács & Hornyacsek, 2019)

A válaszadók 80,4%-a igényli a lakosságtájékoztatás fejlesztését és 95%-a a folyamatos információellátást preferálja. Ellenben, amennyiben a tájékoztatás nem folyamatos jellegű történik, abban az esetben napi szinten az 50%-os érdeklődéscsökkenést eredményez. A válaszadók fontosnak ítélik meg a tájékoztatás hitelességének kérdését, melyben a mérleg inkább negatív irányba mutat és a „Baby boom” generáció a legszeptikusabb.

A közösségi média felületén az „X” (1965-1979), az „Y” (1980-1994), valamint a „Baby boom” (1946-1964) generáció részvétele tapasztalható a legaktívabban. Ezáltal látható,

hogya a „Veterán (1925-1945)” generáció sokkal kitettebb a veszélyhelyzeteknek. Ők többségében modern eszközökkel és csatornákkal nem elérhetőek, ezért a magatartási szabályokkal feltöltött nyomtatott alapú tájékoztató füzet alkalmazása elengedhetetlen.

A jelenlegi veszélyhelyzet mindent újraértékel és szükségessé teszi az eddigi folyamatok permanens értékelését. A jövőre nézve fontos feladat, hogy a lakosságtájékoztatás minden esetben előzze meg a lakossági igényfelmérést, országos szinten és minden generációra kiterjedően. A lakosság életét befolyásoló döntésekre vonatkozó tájékoztatás a legbiztonságosabban postai úton valósítható meg. A már említett veszélyek így kerülhetők el, a közösségi oldalak ugyanis manipulatív jellegűek, és az egységes információáramlás helyett polarizálják a társadalmat és annak véleményét. A „fake news”, „deepfake”, valamint a véleménybuborékokba zárkózó emberek bizonytalansága fokozódik.

A lakosságtájékoztatás többértéjű fejlesztése már nem kérdés, hanem egyértelmű feladattá vált. Ezért a jövőben törekedni kell a már meglévő mobil applikációk és nyomtatott alapú lakosságtájékoztató füzetek további fejlesztésére, azok magatartási szabályokkal való feltöltésére, valamint a külföldi országok körében alkalmazott és már bevált lakosságtájékoztató rendszerek áttekintésére. Mindezekre azért van szükség, hogy a társadalom minél nagyobb arányban elérhetővé váljon a saját védelme érdekében, csökkentve ezzel az őket érő kockázatokat. Továbbá feladat még a lakosságtájékoztatás hitelességének szélesebb körű vizsgálata a legmegfelelőbb kommunikációs csatornák megválasztása érdekében.

Felhasznált források

2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról I. fejezet Alapvető rendelkezések 1. Általános szabályok 2. § (2)
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100128.tv> Letöltés dátuma: 2020.12.25.
2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról II. fejezet A katasztrófák elleni védekezés irányítása 11. A megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökének feladatai 15. § (2) f) <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100128.tv> Letöltés dátuma: 2020.12.25.
- A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete. *A nemek közötti egyenlőség 2020. évi mutatója: Magyarország*. Publications Office of the EU (2020.) p. 1.
<https://op.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/70187f89-e8e1-11e9-9c4e-01aa75ed71a1> Letöltés dátuma: 2021.03.27.
- Boncz, I. (2015). *Kutatásmódszertani alapismeretek*. Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar.
https://www.etk.pte.hu/protected/OktatasiAnyagok/%21Palyazati/sport/KutatasmodszerTan_e.pdf
- Böhm, K. (2018.) *„Sem megerősíteni, sem cáfolni...” Lépjünk túl a közhelyeken a hatékony kommunikációval!* HVG Könyvek Forgalmazó eKönyv Magyarország Kft.
<https://books.google.hu/books?id=InuTDwAAQBAJ&pg=PT227&dq=kommunik%C3%A1ci%C3%B3+kritikus+24+%C3%B3ra&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKEwjzhtTZ94vpAhVHl4sKHbYCDfUQ6AEIK-jAA#v=onepage&q=kommunik%C3%A1ci%C3%B3%20kritikus%2024%20%C3%B3ra&f=false>
- Buda A. (2019). *Generációk, társadalmi csoportok a 21. században*. Magyar Tudomány.
https://mersz.hu/dokumentum/matud_405
- Dede, C. (2005). *Planning for Neomillennial Learning Styles: Implications for investments in technology and faculty*. EDUCAUSE Publications. p.1-32.
<https://library.educause.edu/resources/2005/1/planning-for-neomillennial-learning-styles-implications-for-investments-in-technology-and-faculty>
- eNET (2014, 01.07.). *Vége a férfias internetnek Magyarországon?* <https://enet.hu/hirek/vege-a-ferfias-internetnek-magyarorszagon/>
- Faragó, F. (2018). *Van-e idő?* https://www.bokorportal.hu/Bokorunnep_2018/Ido_FaragoF.pdf
- Fodor, I. (1997). *Az elektornika ma és holnap avagy "A jövő lehet szép is, de..."* Fizikai Szemle 1997/4. p.133.
<http://fizikaiszemle.hu/archivum/fsz9704/fodor.html>
- Kotler, P. & Keller, K. L. (2006): *Marketingmenedzsment*. Akadémia kiadó.

- Tóbi, I. & Törőcsik, M. (2013). *Tudománykommunikáció a Z generációnak. A fiatalok fogyasztása, tartalomfogyasztása*. Pécsi Tudományegyetem.
https://ktk.pte.hu/sites/ktk.pte.hu/files/images/szervezet/intezetek/mti/tobi_torocsik_a_fiatalok_fogyasztasa_tartalomfogyasztasa_-_irodalomkutatas_2013.pdf.
- Kovács, G. & Hornyacsek, J. (2019). Korszerű oktatási eszközök és módszerek alkalmazása a polgári védelmi felkészítésben. *Műszaki Katonai Közöny*, 2019/2. p.123.
https://www.researchgate.net/publication/337004558_Korszeru_oktatasi_eszkozok_es_modszerek_alkalmazasa_a_polgari_vedelmi_felkeszitesben
- Latyák B. (2018.05.19.). *Ordító különbségek az európai férfiak és nők között*. Világgazdaság.
<https://www.vg.hu/kozelet/2018/05/ordito-kulonbsegek-az-unios-ferfiak-es-nok-kozott>
- Mógor J. & Bonnyai T. (2012). A katasztrófavédelem lakosságtájékoztatási módszerei és eszközei. *Katasztrófavédelmi Szemle*, 19 (3), 11-14.
<http://www.vedelem.hu/letoltes/ujsag/v201203.pdf?6#page=11>
- Media1.hu (2019.07.24.). *Nőtt a magyarok tévészési kedve*.
<https://media1.hu/2019/07/24/nott-a-magyarok-tevezesi-kedve/>

Melléklet

1.sz. melléklet: Lakosságtájékoztatás aktuális helyzete Magyarországon című kutatás, kérdőív, 2020

Forrás:<https://docs.google.com/forms/d/12EpdUSwawYRwgdaExWS6l-VMQcHS0SVoH5GRlwFRnpE/edit?usp=sharing>